

Dronten participeert!

Drieluik Sociale Visie 2030

Definitief concept
Oktober 2013

Inhoudsopgave

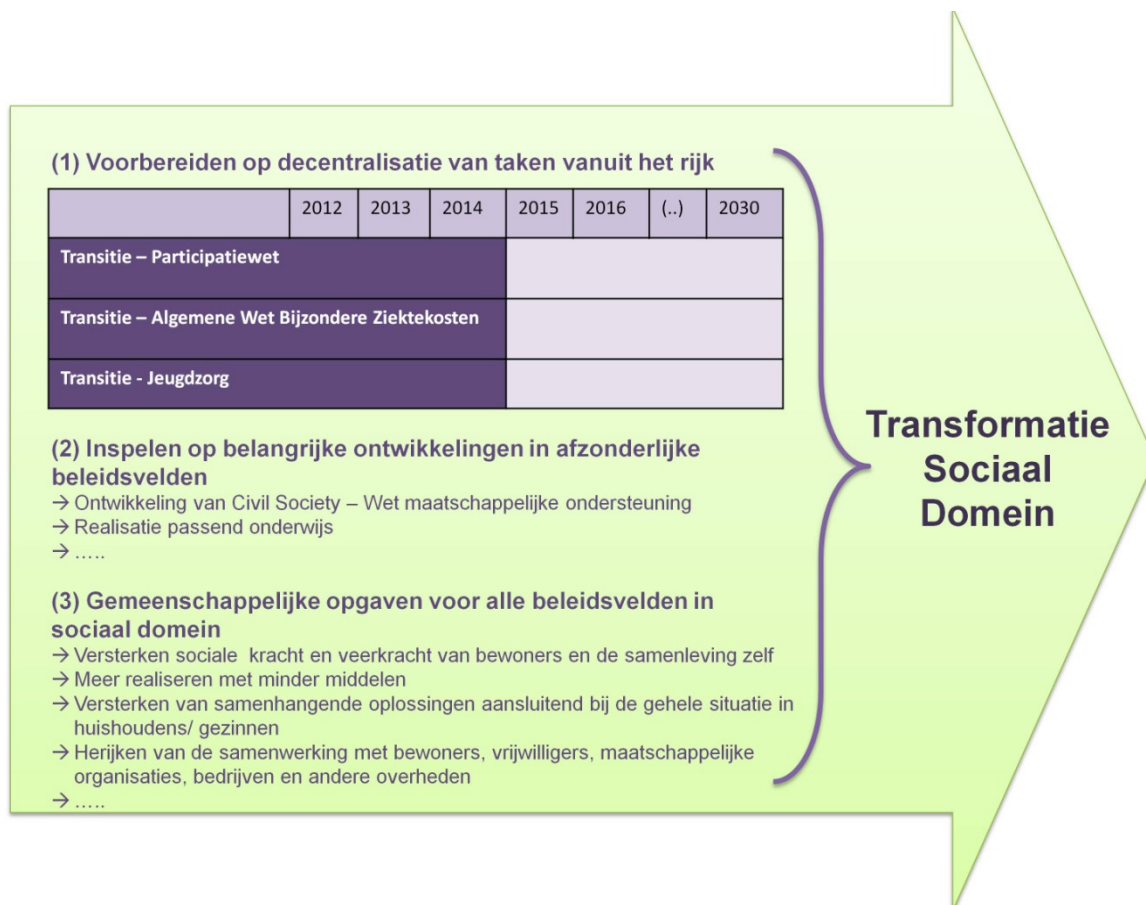
A	Visie op het sociale domein	1
0	Introductie.....	1
1	Sociaal domein: waar hebben we het over?.....	2
2	Naar een participatiesamenleving als strategische keuze	4
3	Kernvisie: Dronten Participeert!	5
4	Sturen op resultaten	9
B	Droombeeld 2030	13
C	Kwesties anno Nu: Agenda voor verandering.....	15
	Bijlage A: Blik op 2030 – Impressie van collegespecial	18
	Bijlage B: Beelden (typologie) verschillende samenlevingen	19
	Bijlage C: Maatschappelijk & financieel rendement.....	21

A Visie op het sociale domein

0 Introductie

Het sociale domein vormt een belangrijk onderdeel van de Toekomstvisie 2030. Het takenpakket van de gemeente voor het sociale domein is dan sterk uitgebreid als gevolg van de decentralisaties op het terrein van de Jeugdwet (Jeugdzorg), de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ, zorg en begeleiding) en de Participatiewet (sociale zekerheid) – die zoals het er nu naar uitziet in 2015 beslag moeten krijgen.

Voorafgaande aan het toekomstbeeld voor een sociale samenleving geven we hier eerst de visie op het sociale domein weer. Deze visie speelt in op de verzwaring van de opgave waarmee de gemeente Dronten de komende jaren te maken heeft. Deze opgave kan langs drie sporen worden geschetst.

Figuur 0: Drie sporen voor transformatie sociaal domein

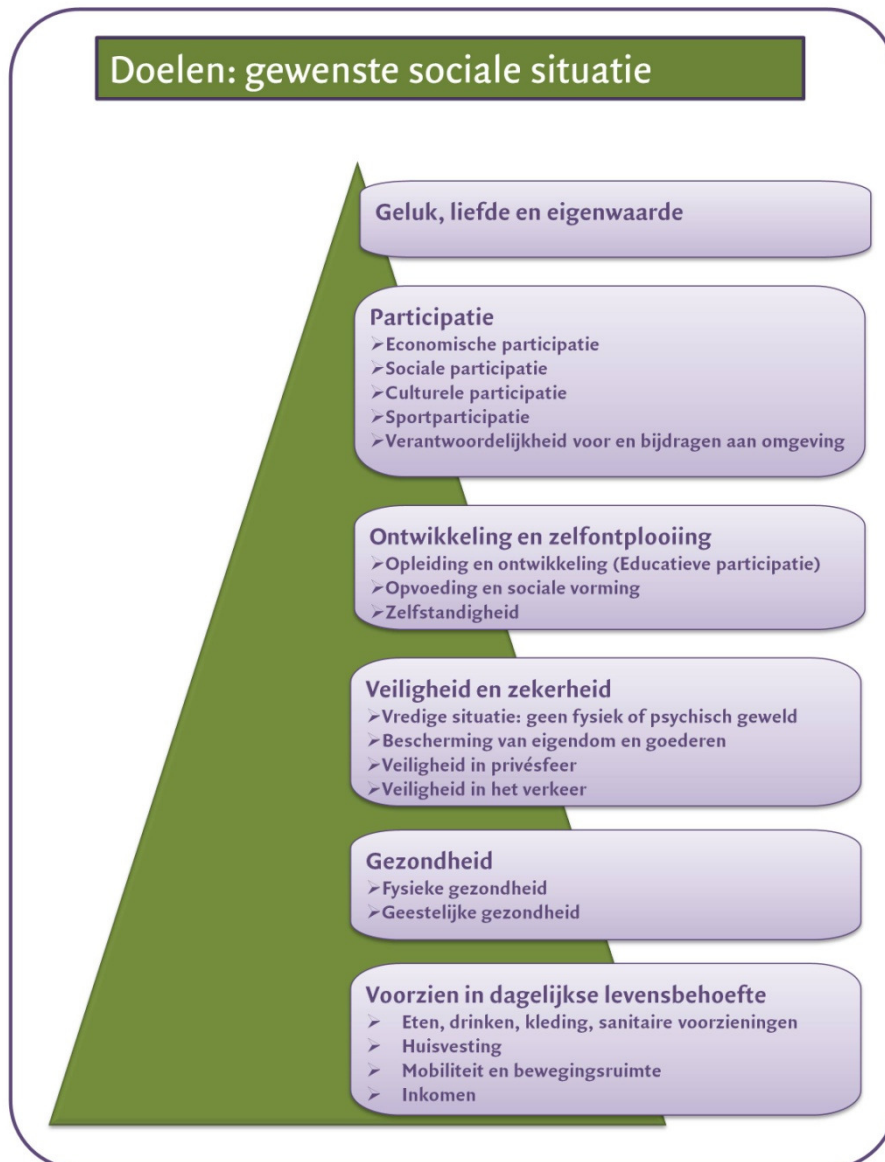
Opgeteld vragen deze drie sporen een transformatie van het sociale domein. Dit betekent een andere manier van kijken naar het sociale domein, een herijking van het beeld van een sociale samenleving, een andere verhouding tussen gemeente(bestuur) en samenleving en het ontwikkelen van nieuwe oplossingen en werkwijzen.

Onderstaande visie is tot stand gekomen met ondersteuning en advies vanuit bureau Partners + Pröpfer. Dit bureau heeft een belangrijke bijdrage geleverd in de onderbouwing van de analyse en gekozen modellen.

1 Sociaal domein: waar hebben we het over?

De doelen: wat is de gewenste situatie?

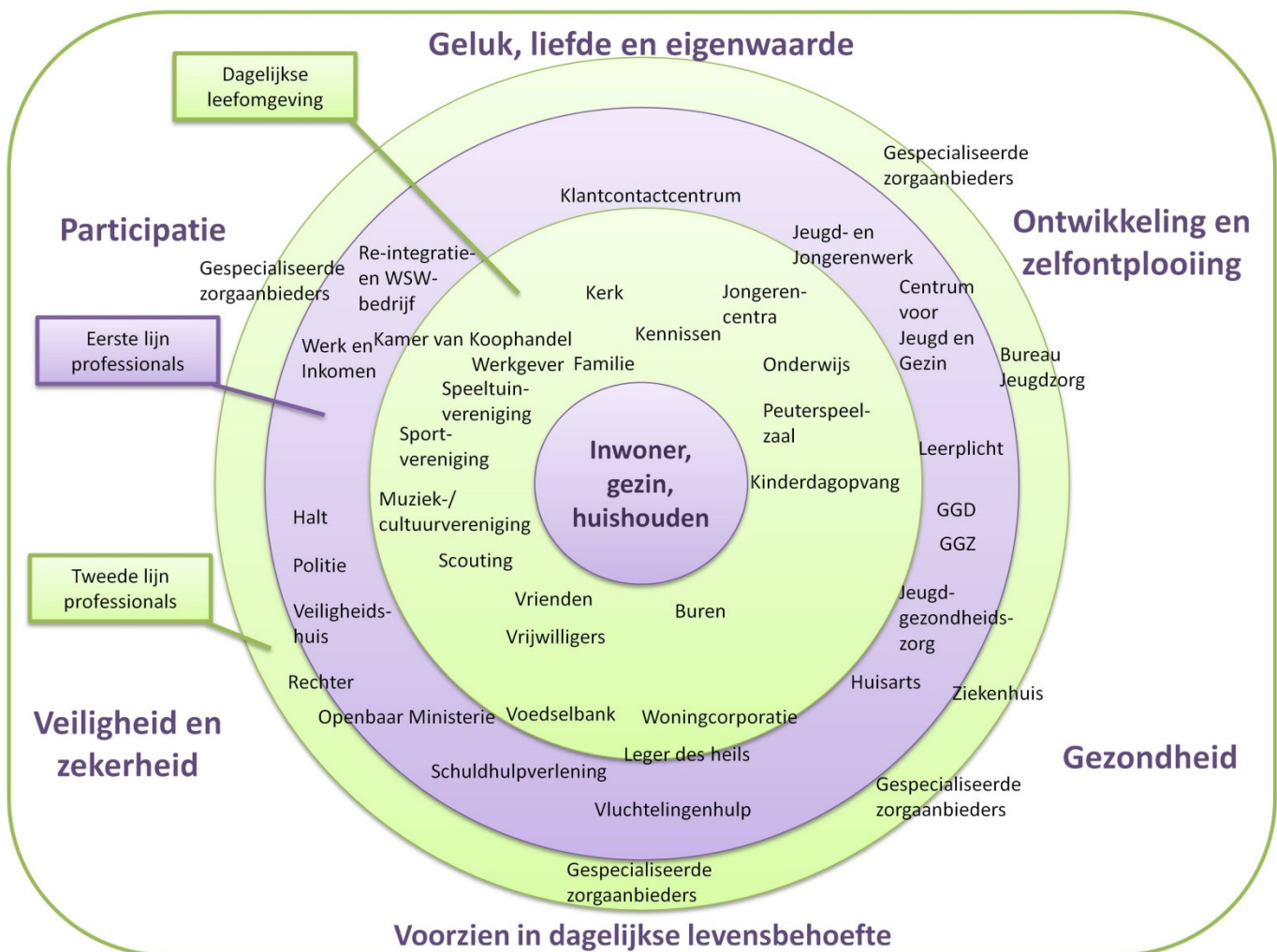
In deze visie wordt vanuit een brede optiek naar het sociale domein gekeken. De bedoeling is een overkoepelende visie te ontwikkelen. We leggen daarom de focus op alles wat relevant is voor de sociale situatie van een persoon, gezin of huishouden. Hierbij aansluitend kunnen algemene doelen worden geformuleerd voor het sociale beleid – deze hebben betrekking op de gewenste sociale situatie.

Figuur 1: Waar gaat het sociaal domein over?

Schets van het (huidige) werkveld

Het sociale netwerk van en rondom inwoners kan worden weergegeven aan de hand van een ringenmodel. De binnenste twee ringen hebben betrekking op de dagelijkse gezinssituatie en de directe leefomgeving. In de twee buitenste ringen spelen professionals een rol (eerste en tweede lijn).

Figuur 2: (huidige) Werkveld sociale domein: de sociale leefomgeving van inwoners

Net zoals er sprake is van een ruimtelijke of economische infrastructuur is er in een gemeente of gemeenschap ook sprake van een sociale infrastructuur¹. De huidige ondersteuning(structuur) is versnipperd en in hoge mate gespecialiseerd. Voor verschillende doelgroepen zijn er verschillende vormen van ondersteuning. Ondersteuning is gericht op het 'opheffen' van de beperkingen. In onze visie op de nieuwe sociale samenleving staan juist de **mogelijkheden van mensen centraal** om zelf of met elkaar hun situatie te verbeteren. De ondersteuning is erop gericht die mogelijkheden te vergroten.

¹ Onder sociale infrastructuur wordt verstaan: a) het geheel aan (in)formele voorzieningen en arrangementen waarvan inwoners gebruik maken bij de inrichting van hun bestaan (bron: SCP) en b) het geheel aan organisaties, diensten en voorzieningen dat tot doel heeft de samenhang tussen mensen te versterken, de leefbaarheid te vergroten en de participatie in dorpen en wijken te bevorderen (bron: thesaurus zorg en welzijn).

2 Naar een participatiesamenleving als strategische keuze

Er bestaan verschillende beelden van samenlevingen (zie bijlage B). De gemeente Dronten kiest voor een **participatiesamenleving**. Participeren staat voor deelnemen én bijdragen aan de samenleving. In een participatiesamenleving is zelfredzaamheid² een belangrijk principe, maar daar houdt het niet op. Zelfredzaamheid wordt gekoppeld aan **gemeenschapszin, maatschappelijke betrokkenheid, bijdragen en meedoen**.

De keuze voor een participatiesamenleving bouwt voort op de pionierstraditie in Dronten waarbij actief gewerkt is aan samenlevingsopbouw en gemeenschapszin: ‘we zijn er met en voor elkaar; ondanks verschillen in achtergrond en afkomst’.

Figuur 3: Participeren in Dronten

² Zelfredzaamheid sec betekent dat mensen volledig worden teruggeworpen op zichzelf in een volledig geïndividualiseerde samenleving.

---

3 Kernvisie: Dronten Participeert!

Dronten als participatiesamenleving

In de samenleving van de toekomst is het ideale streefbeeld geluk, liefde en eigenwaarde van iedereen, of meer specifiek van iedereen die we in onze sociale omgeving kennen. Immers, sociaal betekent van mens tot mens. Interactie van mens tot mens is een belangrijke voorwaarde om te komen tot een sociale samenleving.

De hoogste trap van de piramide (zie figuur 1) is echter te hoog gegrepen. De realisatie van geluk en welbevinden is in eerste instantie de eigen verantwoordelijkheid van ieder individu en de (lokale) overheid speelt hierin slechts een bescheiden rol. Daarom kiezen we als inzet voor de sociale toekomst van Dronten een participatiesamenleving.

Eigen kracht en verantwoordelijkheid van bewoners vormen de basis, het sociale fundament, van deze samenleving. Bewoners hebben de regie over hun eigen leven. Zelfredzaamheid, zelf initiatief nemen, daad-, slag-, en veerkracht zijn termen die daarbij horen. Maar ook het durven vragen om hulp; een beroep doen op familie, burens en vrienden of op professionals, bijvoorbeeld in en rondom scholen. Zoals nu al veel mensen het eigen netwerk 'aanboren' bij het vinden van (betaald of vrijwillig) werk.

Participeren is de motor van een sociale samenleving. Participeren is **deelnemen én bijdragen** aan de samenleving³. Dit kan zijn door belasting te betalen, door vrijwilligerswerk te verrichten, de dagelijkse zorg/ verantwoordelijkheid voor het gezin op je te nemen of als mantelzorger een zieke vader of hulpbehoevende buurvrouw te verzorgen. Participatie betekent ook wederkerigheid: **Voor wat, hoort wat** (hoe bescheiden ook).

We realiseren ons dat niet iedereen dezelfde draagkracht heeft, maar iedereen kan bijdragen naar (eigen) vermogen. Daarbij doen we een beroep op de creativiteit van onze inwoners. Belangrijk is dat niemand in Dronten ongekend is of ongezien blijft!

Nieuwe aanpak, nieuwe principes

Bij een participatiesamenleving, hoort een nieuwe aanpak. In deze samenleving is ondersteuning (zorg, hulp, begeleiding naar werk) erop gericht de eigen kracht en mogelijkheden te vergroten. Ondersteuning begint dus niet primair bij het probleem, maar bij de mogelijkheden. En om die ondersteuning zo goed mogelijk vorm te geven, kijken we naar mensen in hun totale context; het zogenaamde 'systemisch werken'.

In de nieuwe sociale infrastructuur starten we met een integrale beoordeling van de situatie (mens en leefomgeving) en het maken van één ondersteuningsplan: één huishouden, gezin, kind – één plan – één aanpak – één regisseur! Het liefst zo dicht

---

³ Het Visiedocument Participatie, vastgesteld in januari 2012, kiest als overkoepelend begrip maatschappelijke participatie. "Maatschappelijke participatie is gericht op het meedoen aan de samenleving zodat iedereen zoveel als mogelijk op een actieve manier een bijdrage levert aan de maatschappij." Dit kan via economische, educatieve of sociale participatie.

.....

mogelijk bij de leefomgeving van het kind, de volwassene of gezin; thuis, op school, in eigen wijk, dorp of (sport)vereniging. Op basis van dit plan kan *zo nodig* hulp of begeleiding worden ingezet. De behoefte van bewoners vormt het richtpunt. Hun eigen bijdrage is het startpunt (zelfhulp). Vervolgens wordt gekeken naar hulp uit de sociale omgeving. Professionele hulp komt in beeld als dit niet toereikend is.

We hanteren daarbij de volgende principes:

- Richt je op het positieve: bouw voort op de mogelijkheden die er wél zijn.
- Begeleiding en hulp (zo) dicht (mogelijk) bij huis, op school of in de buurt.
- Voorkomen is beter dan genezen.
- Hou het eenvoudig: maak het niet ingewikkelder dan nodig (ga erop af!).
- Bied een samenhangend aanbod aan met zo min mogelijk administratieve en bureaucratische rompslomp.
- Sturen op resultaten: maatschappelijk rendement op basis van effectieve en efficiënte inzet van middelen (gemeenschapsgeld is van ons allemaal en iedereen waakt voor een zinvolle besteding).

Innovatie, creativiteit en samenwerking met maatschappelijke partners en bedrijven is daarbij broodnodig, want: *als je doet wat je altijd deed, dan krijg je wat je altijd kreeg*⁴. De ontwikkeling van de samenleving is een samenspel tussen inwoners, de gemeente, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven!

De gemeente 'in dienst' van zelfredzaamheid en participatie

De gemeente biedt een vangnet voor iedereen die dat nodig heeft, maar vermijdt uitholling van eigen kracht en initiatief door het garanderen van rechten. De gemeente draagt 'naar eer en geweten' (op basis van politiek-bestuurlijke keuzes) bij aan een sociale samenleving, maar kan niet verantwoordelijk worden gehouden voor alles dat 'onwenselijk' is.

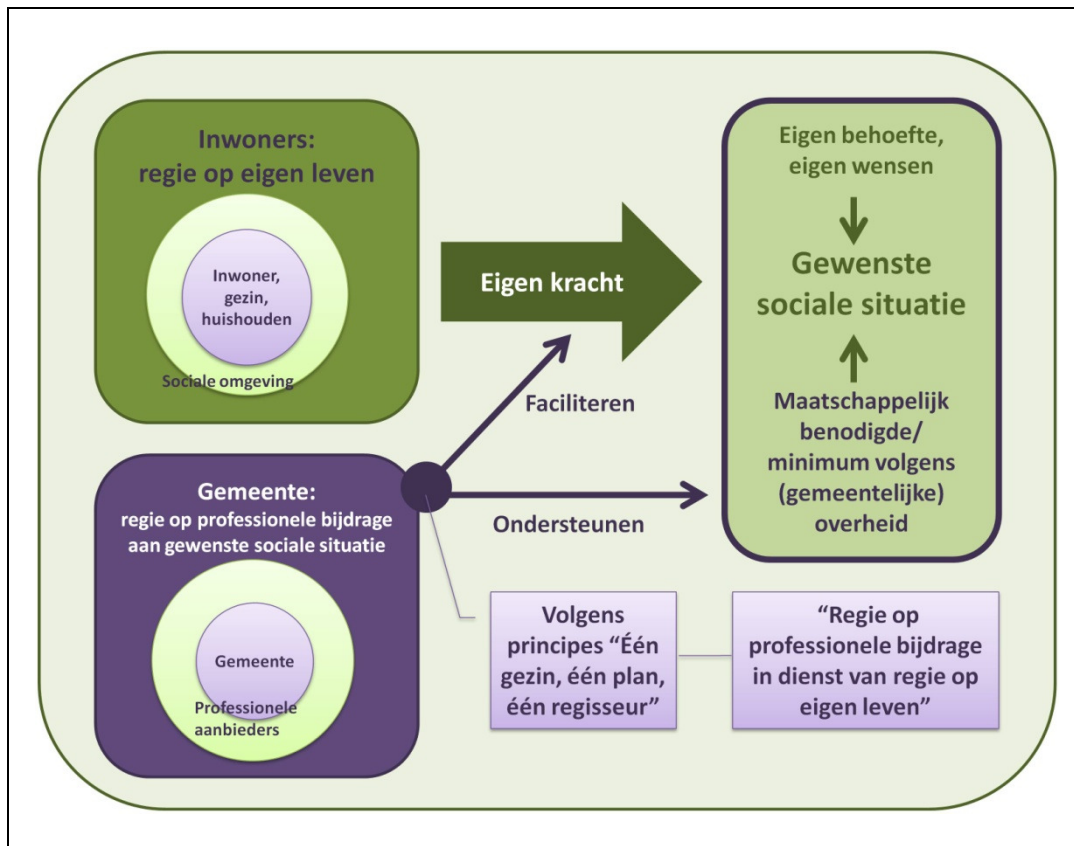
In bepaalde gevallen blijft de overheid hoe dan ook aan zet, bijvoorbeeld bij crisissituaties (overlast, vervuiling), openbare orde en veiligheid. Dit geldt ook als het gaat om een (kleine) groep van mensen die blijvend moet worden ondersteund. De gemeente kan daarbij, afhankelijk van de situatie en politiek-bestuurlijke keuzes verschillende rollen vervullen in het sociale domein. Dit zal altijd gericht zijn op het ondersteunen, stimuleren en faciliteren van de eigen kracht van inwoners of systemen.

Vanuit overzicht stuurt de gemeente de bijdrage van professionele organisaties of vrijwilligers, zodat voor de inwoners de gewenste sociale situatie ontstaat. Wie een slagvaardige overheid en de almaar complexere netwerksamenleving kan verbinden met elkaar heeft de toekomst!

---

⁴ Vrij vertaald naar Albert Einstein: "We can't solve problems by using the same kind of thinking we used when we created them".

Figuur 4: Gemeentelijke regie in dienst van regie op eigen leven

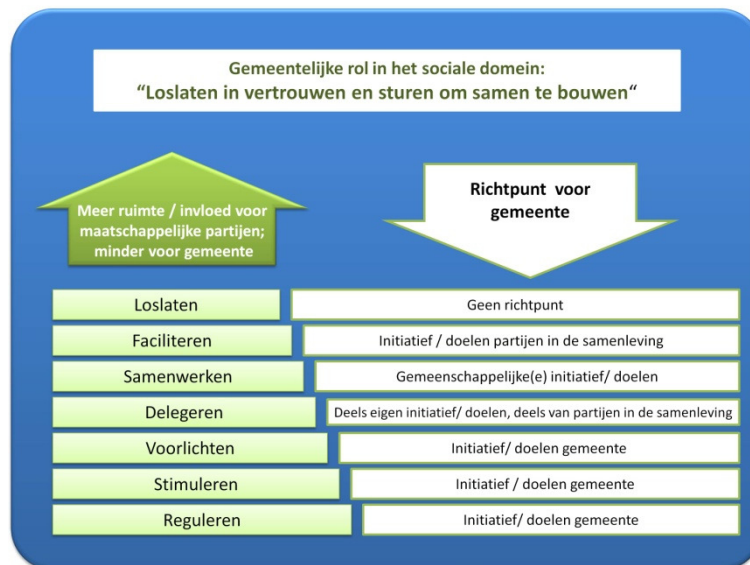
Loslaten in vertrouwen?

De veronderstelling dat het overdragen van publieke taken aan de samenleving betekent dat de overheid zich helemaal kan terug trekken, is het recept van teleurstellingen bij zowel politiek en bestuur als in de samenleving. Inwoners en organisaties verwachten van de overheid een zekere mate van ondersteuning of de rol van handhaver of het optreden in crisissituaties. De rol en inzet van de (lokale) overheid verandert, maar volledig terugtreden na het loslaten van een publieke taak is vaak niet verstandig of haalbaar.⁵ In de rolkeuze moet de gemeente voortdurend afwegen wat de behoefte en de draagkracht van betrokkenen is. Sommige bewoners, instellingen of bedrijven willen bij de hand genomen worden als zij een publieke taak verzorgen. Anderen zien liever dat de gemeente zich zo weinig mogelijk bemoeit met hun werk.

De rol van de gemeente verschuift naar het ondersteunen en faciliteren van de eigen kracht van inwoners (of clubs of verenigingen) en maatschappelijke initiatieven. De samenleving is als eerste aan zet is. Gemeente, maatschappelijke organisaties, bedrijven en inwoners voelen een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het collectief. De gemeente is niet dé maar één van de spelers die zich inzet voor de samenleving. Dit betekent ook dat het gemeentebestuur niet altijd het voortouw meer neemt, maar in bepaalde gevallen afwacht of vanuit de samenleving zelf initiatieven of innovatieve ideeën ontstaan.

⁵ Loslaten in vertrouwen, naar een nieuwe verhouding tussen overheid, markt en samenleving, Raad voor het openbaar bestuur, december 2012.

Voor de herijking van de gemeentelijke rol in het sociale domein gebruiken we een variant op de overheidsparticipatietrapp van de Raad voor het openbaar bestuur.⁶

Figuur 5: Overheidsparticipatietrapp

Regionale samenwerking

Tenslotte zien we, gezien de omvang van de (nieuwe) opgaven voor de lokale overheid, in de toekomst een uitbreiding van regionale samenwerkingsverbanden. Het rijk stimuleert dit door de discussie over provinciale herindeling (naar 5 landsdelen) en stuurt daarbij op congruente, regionale samenwerkingsverbanden.

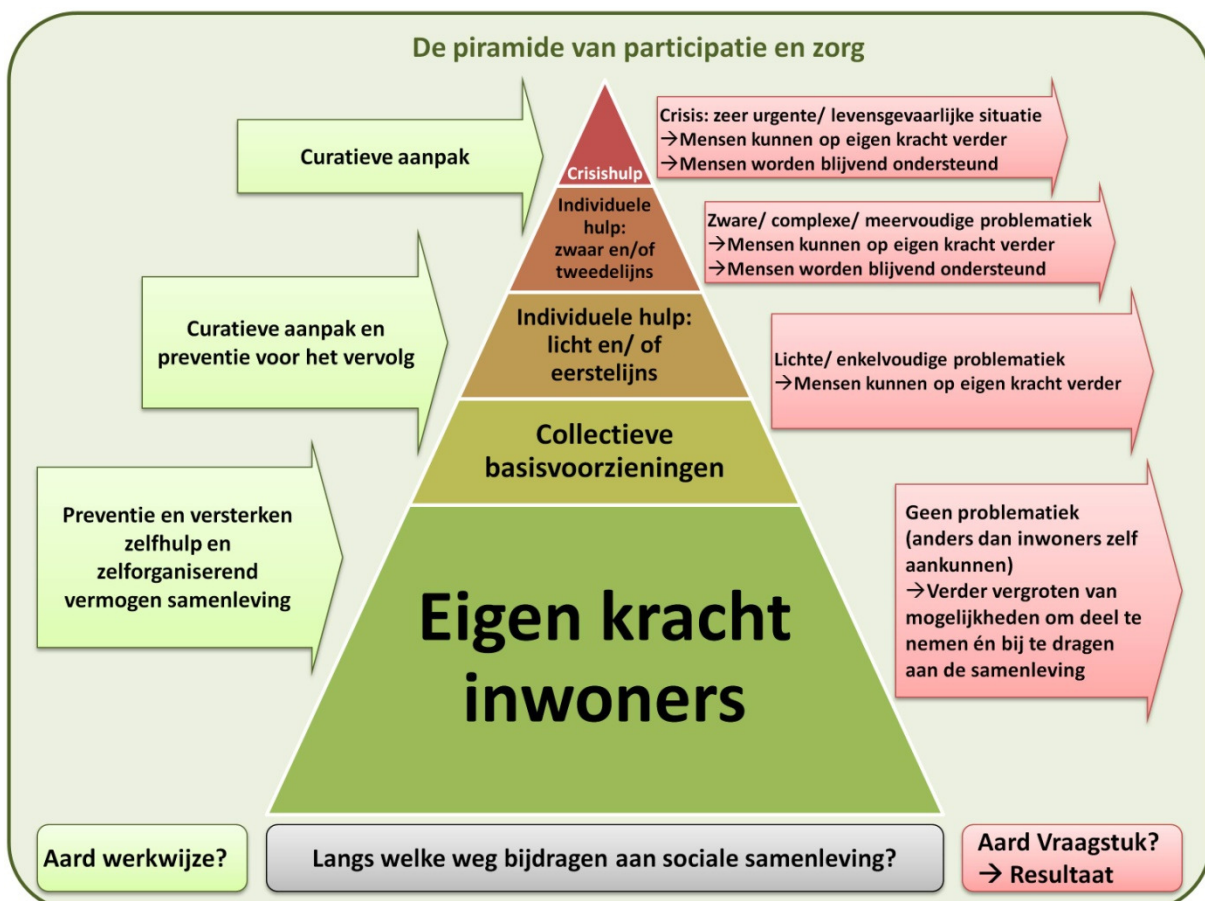
Dronten kent al veel samenwerkingsverbanden (omgevingsdienst, samenwerking op belastinggebied, talentenregio, etc.) en ziet ook mogelijkheden om binnen het sociale domein samenwerkingsverbanden te smeden. Daarbij kijkt Dronten nadrukkelijk ook naar 'het oude land', regio Zwolle, en gaat niet automatisch mee in de visie van het rijk. Belangrijke voorwaarde is wel dat regionale samenwerking bijdraagt aan de principes zoals beschreven op pagina 6.

⁶ bewerking van de ladder van overheidsparticipatie in het rapport "Loslaten in vertrouwen", Rob, december 2012; en de participatieladder van Pröpper, "De aanpak van interactief beleid", Bussum, 2009.

4 Sturen op resultaten

Een belangrijk uitgangspunt in de aanpak is sturen op resultaten. Dit betekent allereerst dat gemeente en alle betrokken partijen sturen op het realiseren van maatschappelijk rendement; met oog voor de korte en lange termijn effecten voor individuele inwoners en de samenleving als geheel. Sturen op resultaten betekent tegelijkertijd dat (financiële) middelen zo effectief en efficiënt als mogelijk worden ingezet.

De inzet van de gemeente, via het principe van één integraal ondersteuningsplan, heeft als vertrekpunt de 'piramide van participatie en zorg'. Het begint altijd met de eigen kracht van bewoners. Zaak is allereerst deze zoveel mogelijk te versterken via preventie (bijvoorbeeld voorlichting) en het versterken van zelfhulp (bijvoorbeeld door advies, begeleiding of scholing) en het zelf organiserend vermogen van de samenleving (aanspreken van familie of buurtgenoten). Als deze 'basisaanpak' niet toereikend is, kan worden 'opgeschaald' naar intensievere of zwaardere vormen van begeleiding of hulp. Beoogd resultaat is dat mensen na verloop van tijd op eigen kracht verder kunnen. Voor een beperkt deel geldt dat mensen blijvend worden ondersteund.

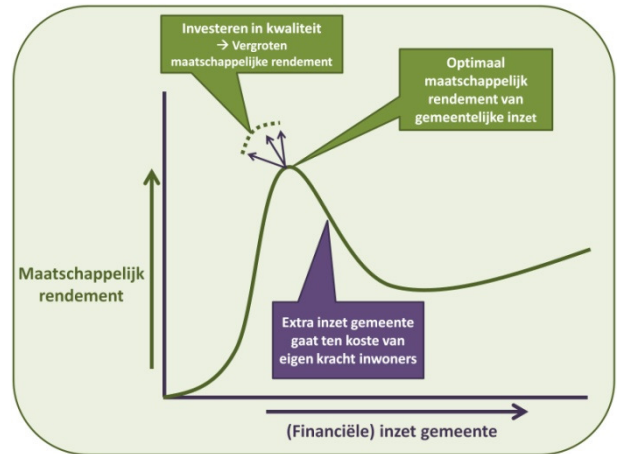
Figuur 6: Sturen op resultaten via de piramide van participatie en zorg

Sturen op maatschappelijk én financieel rendement

Sturen op maatschappelijk en financieel rendement gaan hand in hand. Door te kiezen voor een slimme (creatief, praktisch en efficiënt) en duurzame (bestendige, in de tijd

houdbare) aanpak kunnen de kosten beter in de hand worden gehouden. Er zijn in de toekomst beperkte middelen beschikbaar. Deze beperkte middelen moeten door een slimme en duurzame aanpak bij de mensen terecht komen die het echt nodig hebben.

Opgave voor de toekomst is een goed optimum te zoeken van maatschappelijk rendement en de kosten voor de gemeente/ gemeenschap.

In het algemeen geldt hiervoor een aantal vuistregels (zie ook bijlage C):

- 1 Investeer in de eigen kracht van mensen, eens temeer als hierdoor problemen en beroep op professionele hulp voorkomen kunnen worden.

Voorbeeld uit de huidige praktijk van Dronten

Een moeder die een beroep op een uitkering doet, wordt verplicht gesteld op zeer korte termijn betaald werk te accepteren. In het gezin speelt tegelijkertijd dat er problemen zijn met de kinderen. Voor een deel heeft dit ook te maken met de relatie tussen de moeder en haar kinderen en haar manier van opvoeden. Doordat de moeder aan het werk is, blijft dit liggen. Het gevolg is dat de kinderen in de jeugdzorg belanden. De kinderen doorlopen verschillende (dure) trajecten en uiteindelijk wordt het vizier gericht op de relatie tussen de moeder en de kinderen.

In deze situatie was het beter en goedkoper geweest de moeder meer tijd te geven om 'eigen kracht' op te bouwen in relatie tot haar kinderen. Nu is het versterken van eigen kracht te eenzijdig gericht op betaald werk. De investering bestaat er dan uit dat deze moeder wat uitstel krijgt en pas na enkele maanden naar betaald werk wordt toe geleid. De opbrengst is dat er geen dure zorgtrajecten ingezet hoeven te worden.

- 2 Investeer vooraf in een goede analyse van de situatie met het gezin en relevante betrokken partijen zodat duidelijk wordt op welk niveau van de piramide eventuele hulp nodig is.

De praktijk in de Jeugdzorg

“Men verwijst jeugdige en ouders te snel naar tweedelijnszorg waar men vervolgens lang op juiste hulp wacht. In de eerstelijns zorg voor jeugd is onvoldoende capaciteit en soms ook kwaliteit om gezinnen adequaat te helpen, waardoor men onnodig vaak naar tweedelijns zorg verwijst. Bovendien schuift men kinderen en hun ouders in de tweede lijn ook nogal eens door. De procedures in de jeugdzorg zijn lang en ingewikkeld, vaak zonder dat er snel passende hulp is. Met als resultaat dat de problematiek vaak onvoldoende is opgelost en jeugd en ouders teleurgesteld raken in het hulpaanbod.”

(Bron: Nederlands Jeugdinstituut, Zicht op de Jeugdzorg, Analyse van de jeugdzorg voor de gemeente Dronten, oktober 2012).

- 3 Investeer in een goed doordachte aanpak zodat mensen niet van het ene naar het andere traject lopen.

Het verhaal van een mantelzorgster:

“Mijn man heeft een CVA [beroerte] gehad. 2 Jaar heb ik alleen voor mijn man gezorgd. Na nog een tweede CVA was er professionele hulp nodig. In eerste instantie kozen we voor Zorg in Natura. De reden om voor Zorg in Natura (ZIN) te kiezen was dat iedereen me ontraadde om voor een Persoonsgebonden Budget (PGB) te kiezen. We hebben maar een jaar ZIN gehad. Het was een ramp. Iedereen kwam maar binnen rennen wanneer het hun uitkwam. Er werd helemaal geen rekening gehouden met onze wensen. Er kwamen iedere keer andere en nieuwe medewerkers. Ook de dagopvang was verschrikkelijk. Mijn relatief jonge man die tussen demente bejaarden zat, dat is toch niet normaal? We hebben een moeilijke tijd gehad. Toen heb ik voor een PGB gekozen. Ik was wel bang dat dit me heel veel administratief gedoe zou gaan kosten. Ik moet hartstikke veel verantwoorden. Dit valt niet mee want de thuiszorg factureert niet goed. Er worden meer uren opgegeven dan werkelijk ingezet. Daarnaast werden er andere functies gedeclareerd dan dat er geleverd werden. Ik heb nu een soort kastje dus nu gaat het beter. Ik zit er goed op want ik wil geen geld over de balk smijten. We zijn zo zuinig mogelijk want we kunnen het anders aan iets anders uitgeven. Ik maak me best boos over de verhalen over misbruik. Al die gekke verhalen over misbruik en dat mensen televisies kopen van hun PGB. Ik krijg het gevoel dat ik het zelf kan regelen, ik houd de regie. Daarnaast denk ik dat ik zeer efficiënt heb gewerkt. Ik heb goed bespaard. Als hij opgenomen was geweest, was het sowieso veel duurder geweest. ZIN was ook duurder geweest. Eigenlijk heb ik dit wel goed gedaan. Ik vraag me af of de verantwoording bij ZIN wel klopt. Ik moet er hartstikke goed op letten.”

(Bron: Gesprekken in kader voorbereiding transitie ABWZ, Concept-visie op Begeleiding Gemeente Dronten, mei 2012, p. 57).

- 4 Investeer in een goed eerste contact, gerichte doorverwijzing en continuïteit in het klantcontact.

Een aantal verhalen uit een klantenpanel:

- “Ik heb drie keer contact gehad met drie verschillende personen en ik heb drie verschillende antwoorden gehad. Ik heb uiteindelijk de burgemeester een brief geschreven. Hierdoor regelde het zich uiteindelijk.”
- “Mijn moeder begon met dementeren. Er was een mevrouw die dit soort mensen bezocht. Zij kreeg in de gaten wat er aan de hand was. En zorgde dat mijn moeder de zorg kreeg die nodig was. Deze mevrouw ging echt langs bij mensen en kon echt goed zien wat er aan de hand was. Zo werd de begeleiding naar binnen gebracht. Er kwam iemand in plaats van dat je zelf op pad moest.”
- “Iemand moet goed kunnen luisteren en de weg kennen. Ik loop er tegen aan dat ik met verschillende instanties te maken heb. Ik zou graag willen dat de verschillende instanties aan de keukentafel zitten.”
- “Het moet zo zijn dat een persoon alles kan regelen. Hij moet luisteren en informatie opdoen bij de andere professionals.”

(Bron: Gesprekken in kader voorbereiding transitie ABWZ, Concept-visie op Begeleiding Gemeente Dronten, mei 2012, p. 50-52.)

- 5 Investeer in voldoende capaciteit en kwaliteit. In een aantal gevallen kan dit ook betekenen dat een zekere mate van overcapaciteit wordt aangehouden. Dit is maatschappelijk en financieel rendabel wanneer tijdige hulp essentieel is en voorkomt dat problemen verergeren waardoor extra inzet en kosten nodig zijn.

B Droombeeld 2030

Dronten participeert! De inwoners van Dronten nemen deel én dragen bij aan de samenleving. In de afgelopen jaren is hiervoor het fundament gelegd. Het merendeel van de inwoners in Dronten is zelfredzaam. Ze voeren de regie over hun eigen leven en nemen verantwoordelijkheid voor hun eigen toekomst. Het overgrote deel van de inwoners is dan ook niet afhankelijk van de gemeente en maatschappelijke organisaties. Zij vinden ondersteuning in het eigen sociale netwerk.

Je ziet dat de inwoners van Dronten elkaar kennen en elkaar helpen. Het principe van wederkerigheid leeft: voor wat hoort wat. Inwoners willen elkaar graag helpen en bieden met veel plezier een wederdienst aan. Dronten is een participatiesamenleving!

Als je bijvoorbeeld door De Gilden loopt en inwoners op straat spreekt, geven ze aan dat het elkaar helpen en ondersteunen voldoening geeft. Mensen willen graag geven. We zien de student die zijn buurjongetje helpt met huiswerk. In ruil daarvoor kookt de moeder van het buurjongetje eens per week voor het studentenhuis. We zien een gepensioneerde buurvrouw die oppast op de kinderen van de alleenstaande werkende moeder. De alleenstaande moeder doet als wederdienst eens per week boodschappen voor de gepensioneerde buurvrouw. En de zakenman die in het weekend een wandeling maakt met de 90-jarige dame die verderop in de straat woont. De zakenman geeft aan geen wederdienst te willen. Kortom er is sprake van een sociale infrastructuur waarin de interactie van mens tot mens de basis vormt.

Waar inwoners niet beschikken over een sociaal netwerk of als de ondersteuning ervan niet afdoende is, bieden gemeente, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven een 'vangnet'. Of als enigszins mogelijk een 'trampoline', waarbij het vangnet ook een duwtje meegeeft om zaken weer zelf te kunnen regelen. We zien echter dat een groot deel van de inwoners vooral ondersteuning en hulp bij elkaar vindt. De afhankelijkheid van professionele organisaties is afgenomen ten opzichte van de hoogtij jaren van de verzorgingsstaat.

Dit zien we terug in het aantal vrijwilligers dat zich bezig houdt met de sociale situatie in gezinnen. Vrijwilligers vormen de basis van het vangnet en bieden ondersteuning in of in de nabijheid van gezinnen. We zien vrijwilligers die gezinnen ondersteunen bij de financiële administratie en vrijwilligers die een speelplek voor kinderen aan het opknappen zijn. Via sociale media hebben mensen snel en gericht contact met elkaar en kunnen zij over en weer elkaar helpen. Mensen kunnen hun sociale netwerk gemakkelijk vergroten door een goede digitale infrastructuur. Ook (jeugdige) mantelzorgers zijn via sociale media met elkaar verbonden en zij kunnen elkaar – maar ook een groot aantal andere vrijwilligers – bereiken om elkaar te ondersteunen of te ontlasten. Mantelzorgers voelen zich begrepen en gewaardeerd.

Daar waar problemen niet kunnen worden opgelost in het eigen netwerk of met vrijwilligers is professionele hulpverlening beschikbaar. Dit is slechts voor een klein deel van de inwoners nodig.

Professionals zijn waar nodig aanwezig op plekken waar inwoners van nature komen zoals de bibliotheek, kinderopvang of scholen ('vindplaatsgerichte aanpak') en zij werken volgens het principe van één gezin, één plan en één regisseur. De contacten met de inwoners verlopen via één professional; de regisseur. Waar mogelijk biedt de regisseur zelf ondersteuning, bijvoorbeeld door inwoners opvoedingsondersteuning te bieden of te begeleiden bij het zoeken naar werk. Als ondersteuning door de regisseur niet (voldoende) mogelijk is, wordt onder regie van de regisseur ondersteuning en hulpverlening op elkaar afgestemd en in samenhang binnen het gezin ingezet. De eigen inbreng van inwoners staat centraal en vormt het startpunt van de inzet. Wat decennia niet lukte, is eindelijk wél gelukt: Professionals begeleiden, ondersteunen en coachen inwoners om zelf het heft in handen te nemen en bij te dragen aan de samenleving – zonder de verantwoordelijkheid over te nemen.

Inwoners ervaren dat de hulpverlening goed verloopt. Ze hebben vertrouwen in instanties. Na afronding van de hulpverlening zijn zij doorgaans goed in staat deel te nemen en bij te dragen aan de samenleving. Professionals die in de huishoudens actief zijn, krijgen de ruimte om te doen wat goed is. Zij bouwen een vertrouwensrelatie op met de inwoners en zijn in staat om de vraag achter de vraag te achterhalen. Ondersteuning grijpt aan op de kern van de behoefte. Regels en procedures vormen hiervoor geen belemmering.

Inwoners nemen in elke leeftijdsfase actief deel aan de samenleving in de breedste zin van het woord; als scholier of student, werknemer of ondernemer of als vitale oudere. Talenten van inwoners worden daarbij ten volle benut. Soms is hierbij een steuntje in de rug nodig om competenties te ontwikkelen en nieuwe mogelijkheden en kansen te zien. Betaald of vrijwilligers werk vormen de basis: iedereen die dat kan werkt tot aan zijn pensioen. Afhankelijk van de persoonlijke situatie kan dit in de vorm van betaald werk of via werkervaringsplaatsen. Het lokale bedrijfsleven speelt hierin een actieve rol. Bedrijven laten een sociaal gezicht zien en het bieden van werk aan kwetsbare inwoners past binnen de bedrijfsstrategie. Kwetsbare inwoners die voorheen werkten bij een aparte sociale werkvoorziening, maar ook gehandicapte jongeren worden opgevangen binnen een groot netwerk aan bedrijven. Zij voelen dat ze midden in de samenleving staan. Een goede samenwerking tussen het bedrijfsleven, opleidingsinstellingen, maatschappelijke organisaties en de gemeente maakt dit mogelijk.

Jaren geleden toen de gemeente een groot aantal extra taken van het rijk kreeg, heeft de gemeente samen met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties zwaar geïnvesteerd in het sociale domein. In 2030 plukken de samenleving en gemeente hiervan de vruchten: Investeren in een sociale samenleving loont! In de troonrede op Prinsjesdag noemt de koning Dronten als inspirerend voorbeeld ...

C Kwesties anno Nu: Agenda voor verandering

De toekomst van onze sociale gemeenschap begint nu! Het beleid, de investeringen, initiatieven, activiteiten en de bestuurlijke keuzes van nu bepalen hoe Dronten er in 2030 uit zal zien.

Bestuurlijke keuzes en dilemma's

Welke bestuurlijke keuzes staan aan de wieg van het hierboven geschetste toekomstbeeld (voortbouwend op het huidige collegeprogramma⁷ en de inbreng van het college via twee specials in mei en september – zie bijlage A)?

De gemeente zet in op het realiseren van een participatiesamenleving (streefbeeld)

De gemeente faciliteert een proces en een werkwijze waarbij bewoners, gemeente-bestuur, bedrijven en maatschappelijke organisaties samenwerken om de nodige begeleiding, hulp en ondersteuning te organiseren. Afhankelijk van de situatie kiest de gemeente een passende rol die kan variëren van 'loslaten' tot regisseren of reguleren. Daar waar het kan laat het gemeentebestuur het initiatief aan de samenleving.

Het gemeentebestuur kiest voor een basis met een adequaat vangnet

Ondersteuning en zorg is beschikbaar voor diegenen die dit daadwerkelijk nodig hebben. Het gemeentebestuur bepaalt hoe 'wijd- of fijnmazig' dit vangnet is. Dilemma daarbij is dat we hier pleiten voor individueel maatwerk en af willen stappen van vaste garanties en recht op voorzieningen. Het de vraag is in hoeverre dit op gespannen voet staat met principes als rechtsgelijkheid en rechtszekerheid.

De gemeente richt het beleid op de hele samenleving en alle inwoners in plaats van op de 'sociaal zwakken' of alleen op specifieke doelgroepen

Vanuit de overtuiging dat hoe sterker, beter geïnformeerd en slagvaardiger de samenleving is, hoe groter de draagkracht en draaglast en het (zelf)oplossend vermogen. Iemand die nu zelfredzaam is, kan in een andere levensfase hulp nodig hebben of als mantelzorger verantwoordelijk worden voor ouders of partner.

De gemeente kiest ervoor te investeren in de sociale infrastructuur en voort te bouwen op verworvenheden

De kosten gaan voor de baat uit. Investeren in een sociale samenleving loont! De vraag is hoeveel en waarin? Belangrijk daarbij is om voort te bouwen op onze sterke punten (voorzieningenniveau zoals het Educatief Centrum, bestaande netwerken zoals rondom het CJG, samenwerkingsverbanden en vrijwilligerspotentieel), maar ook niet bang te zijn om te stoppen met zaken die niet werken of te experimenteren met nieuwe manieren van (samen)werken.

---

⁷ Collegeprogramma 2010 – 2014 *Ruimte maken voor de toekomst*

Aandachtspunten voor de gemeente

Op basis van panelgesprekken, stakeholdersbijeenkomst en vele (in)formele contacten met bedrijven, maatschappelijke organisaties, verenigingen en inwoners/ cliënten op verschillende niveaus komt naar voren dat de gemeente op verschillende punten moet veranderen. Dit geldt niet alleen voor wat de gemeente (nog) wel of niet gaat doen, maar vooral voor **hoe** dat wordt gedaan.

Op de vraag waar de gemeente vandaag mee moet stoppen, wordt o.a. geantwoord:

- Vasthouden aan procedures en protocollen
- Overregulering (bijvoorbeeld bij subsidies of vergunningen)
- Bang zijn voor inwoners
- Mooie initiatieven 'afpakken' van inwoners
- Bagatelliseren
- Geld als uitgangspunt nemen

Loslaten betekent dat de gemeente vooraf geen eigen doelen gaat stellen, maar dat samen met betrokken partijen en inwoners doet. De gemeente, ambtenaren en bestuurders, moeten met beide benen in de samenleving gaan staan en (meer) uit het gemeentehuis komen. Loslaten betekent ook minder regels en meer overlaten aan bewoners

Op de vraag waar de gemeente vandaag mee moet beginnen, wordt o.a. geantwoord:

- Visie formuleren
- (beter) Luisteren naar inwoners
- Samenwerking en samenhang bevorderen, ontschotten
- Denken in kansen en ambities
- Ondernemers opzoeken
- Eigenaarschap aanvaarden

Belangrijke opdracht voor de gemeente is tenslotte heldere en directe communicatie: "Begin nu met communiceren dat de wereld gaat veranderen. Dan kunnen inwoners en organisaties hierop aanhaken."

Ook maatschappelijke organisaties (en bedrijven) moeten veranderen

Er is brede erkenning voor het feit dat de overheid het niet alleen kan/ moet doen en dat overheid en samenleving voor een gemeenschappelijke opdracht staan. Dit vraagt van veel instellingen en maatschappelijke organisaties eveneens een andere opstelling.

Op de vraag waar maatschappelijke organisaties vandaag mee moeten stoppen, wordt o.a. geantwoord:

- Mensen afhankelijk maken, uit handen nemen
- Van loket naar loket verwijzen
- Laten leiden door systemen en teveel registreren
- Zelf het wiel uit willen vinden

Op de vraag waar maatschappelijke organisaties vandaag mee moeten beginnen, wordt o.a. geantwoord:

- Meer samenwerken in plaats van concurreren, werken vanuit regie
- Van curatief naar preventief
- Loslaten om zelfredzaamheid te bevorderen
- Afbouwen van subsidies en de markt opzoeken
- Betrokkenheid in dorpen
- Gelijkwaardig naast burgers staan

Tenslotte

Zoals gezegd: de toekomst begint nu. De (concept) visie, uitgangspunten en principes voor 2030 zijn in het najaar van 2013 vertaald naar deelvisies op de Jeugdwet (jeugdzorg), AWBZ-transitie en Participatiewet. In deze deelvisies wordt voor de periode 2014 – 2017 concreet gemaakt welke ontwikkelingen en veranderingen vorm moeten krijgen op de middellange termijn.

Daarnaast hebben de uitgangspunten en principes ook als leidraad gediend voor de nieuwe gezondheidsnota en sportnota.

Bijlage A: Blik op 2030 – Impressie van collegespecial

Doen in Dronten

Inwoners nemen actief deel aan de samenleving in de breedste zin van het woord. Betaald werk en vrijwilligerswerk spelen daarbij een grote rol. Talenten van inwoners worden daarbij ten volle benut. Soms is hierbij een steuntje in de rug nodig om competenties te ontwikkelen en nieuwe mogelijkheden en kansen te zien. Inwoners spelen daarbij zelf en gezamenlijk een belangrijke rol op hun werk, in de buurt en in hun eigen straat. De gemeente en maatschappelijke organisaties faciliteren en ondersteunen waar nodig de vraag van inwoners.

Investeren in talent uit Dronten

De dynamiek in de samenleving van 2030 is groot. Het kunnen maken van eigen keuzes en het nemen van verantwoordelijkheid (eigenaarschap) is daarbij gemeengoed. Het investeren in een 'lerende samenleving' is daarbij van belang (samenwerken, anticiperen, verbindingen aangaan, oog hebben voor preventie). In dit kader is investeren in regulier onderwijs eveneens relevant. Meer accent komt te liggen op ambachtelijk werk en een 'vakgerichte economie'. Scholen, werkgevers en maatschappelijke organisaties hebben daarbij samen een verantwoordelijkheid.

Het nieuwe pionieren

Zelfredzaamheid van inwoners is in Dronten van oudsher groot. Omzien naar elkaar is in 2030 op een eigentijdse wijze vormgegeven. Uitwisselen van kennis en talenten en het zelf verantwoordelijk zijn van inwoners is vanzelfsprekend. De gemeente faciliteert en ondersteunt maar speelt veelal een rol op de achtergrond. De gemeente draagt zorg voor 'basiskwaliteit van leven' maar is geen 'automatisch' vangnet.

Mijn Dronten!

Inwoners van Dronten zijn zelfbewust en toekomstgericht. Met die kwaliteiten is sprake van een respectvolle samenleving waar een ieder een bijdrage naar vermogen kan leveren. Burgerzin en burgerschap heeft een nadrukkelijke plaats in Dronten. Samenhang en samenwerken tussen inwoners, maatschappelijke organisaties en gemeente is gemeengoed (mede). Het sociale vestigingsklimaat in Dronten is aantrekkelijk, maar ook streng en rechtvaardig. Wederkerigheid is vanzelfsprekend. Zo doen we dat in Dronten.

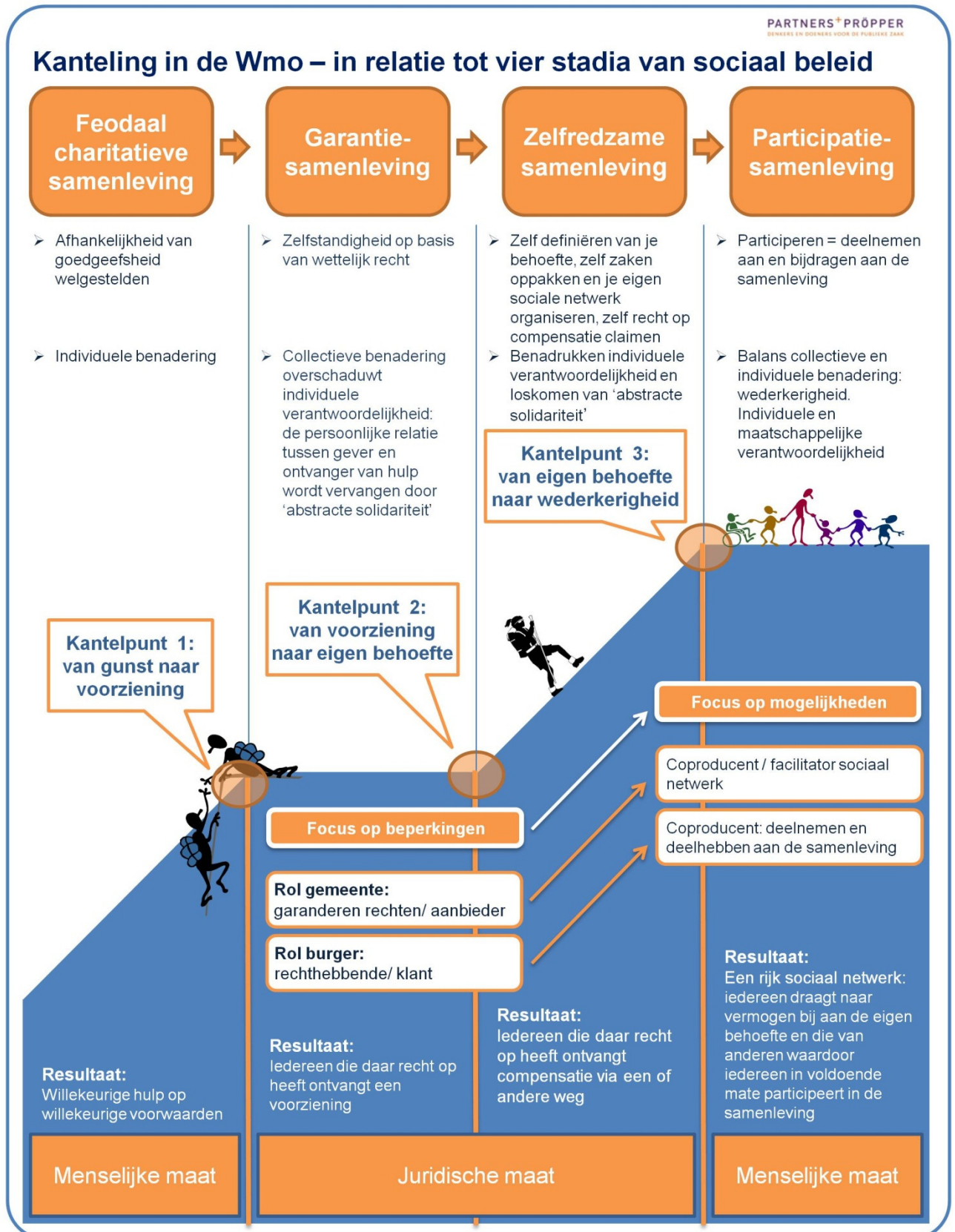
Potentie in de polder

In Dronten is veel potentie en kwaliteit beschikbaar. Hoe boren we dit aan en geven we dit op een duurzame wijze vorm? Hoe benut je tijd en potenties van inwoners in een tijd waarin men vaak beide druk is met werk, opvoeding en zorg? Ontwikkelen van nieuwe kleinschaliger arrangementen (...)

Ondernemerschap en een wijde blik

Het lokale bedrijfsleven is actief betrokken bij maatschappelijke initiatieven. Investeren in een sociale samenleving loont (mede in relatie tot fysieke- en economische impulsen). Verantwoordelijkheden delen met werknemers, inwoners en maatschappelijke partijen is daarbij relevant. Dronten neemt daarbij ook actief deel aan regionale netwerken en samenwerking. Daarbij is sprake van een oriëntatie naar het oosten en het westen.

Bijlage B: Beelden (typologie) verschillende samenlevingen

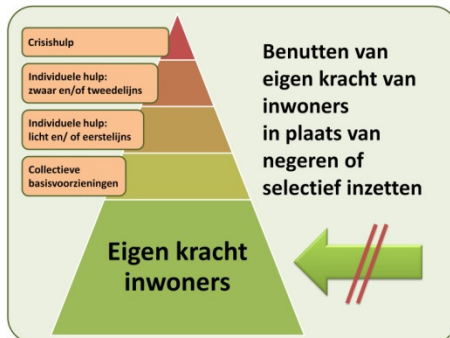

Beschrijving van bovenstaande beelden:

Garantiesamenleving	<p>Binnen de Garantiesamenleving ontvangt iedereen die daar recht op heeft een individuele voorziening met als doel zelfstandig te kunnen functioneren. Burgers ontlenen in de Garantiesamenleving hun zelfstandigheid aan een wettelijk recht. Mensen mogen niet tussen de wal en het schip vallen. Een voorziening duidt letterlijk op iets wat is voorzien. De ondersteuning is vooraf en voor de rechthebbende bedacht, ongeacht de behoefte zoals hij of zij die zelf formuleert of ervaart. De overheid is dé aanbieder van zorg en de burger kan deze zorg als rechthebbende of klant claimen bij de overheid.</p>
Zelfredzame samenleving	<p>In de Zelfredzame samenleving richt de aandacht zich op het formuleren van de individuele behoefte. Ook wordt verwacht dat zorgcliënten waar mogelijk zelf zaken oppakken en hun sociale netwerk organiseren om in specifieke behoeften te voorzien. Burgers worden door de gemeente gestimuleerd te denken in mogelijkheden in plaats van beperkingen. Burgers kunnen nog steeds een recht op compensatie bij de gemeente claimen en zij ontvangen dit via een of andere weg. Om doelmatigheidsredenen worden daarbij collectieve versus individuele voorzieningen afgewogen. Alles is erop gericht te voorzien in een individuele behoefte. Het blijft de ultieme plicht van de gemeente om burgers te compenseren. De burger is daarbij nog steeds rechthebbende en klant.</p>
Participatiesamenleving	<p>In Participatiesamenleving zijn niet alleen individuele verantwoordelijkheid en eigen behoefte uitgangspunten. Van belang is ook het principe van wederkerigheid: voor wat hoort wat. De menselijke maat prevaleert boven de juridische maat. Burgers zijn geen klanten, maar coproducten. Zij dragen bij aan hun eigen behoefte én aan die van anderen. In de Participatiesamenleving hebben burgers een individuele én een maatschappelijke verantwoordelijkheid waardoor sprake is van een balans tussen het individu en het collectief. Dat geldt voor alle burgers, niet alleen voor diegenen die hulp of ondersteuning nodig hebben. De rol van de gemeente verandert mee. Naast de aanbiedersrol, vervult de overheid eveneens de rol van coproductent. Het aandeel van de gemeente is daarmee bescheidener. Een belangrijke taak voor de gemeente is daarnaast om het horizontale netwerk te faciliteren. Bijvoorbeeld door te stimuleren dat burgers elkaar kunnen ontmoeten en kunnen samenwerken, door ruimte te bieden, drempels weg te nemen en burgers te enthousiasmeren om deel te nemen aan de samenleving.</p>

Bijlage C: Maatschappelijk & financieel rendement

- 1 Investeer in de eigen kracht van mensen, eens temeer als hierdoor problemen en beroep op professionele hulp voorkomen kan worden.

Verspilling treedt op als de eigen kracht van inwoners en hun omgeving, wordt genegeerd, niet op waarde wordt geschat of als er onvoldoende zicht is op de mogelijkheden die er (bij een zinvolle investering) wél zijn.

- 2 Investeer vooraf in een goede analyse van de situatie met het gezin en relevante betrokken partijen zodat duidelijk wordt op welke niveau van de piramide eventuele hulp nodig is.

Verspilling treedt op als mensen direct zware individuele hulp nodig hebben en zij eerst allerlei andere hulp krijgen die op voorhand niet afdoende is – in de vorm van collectieve voorzieningen of lichte individuele hulp. De gemeente maakt dan drie keer kosten op verschillende treden van de piramide, terwijl hulp op één trede voldoende is.

Verspilling treedt op als mensen onterecht zware hulp krijgen, terwijl lichte hulp ook afdoende is.

- 3 Investeer in een goed doordachte aanpak zodat mensen niet van het ene naar het andere traject lopen.

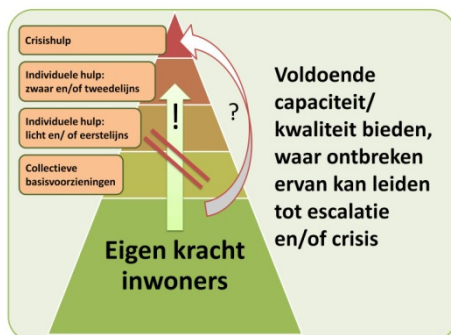

Verspilling treedt op als allerlei trajecten worden afgelopen die niet zijn afgestemd op de situatie of die niet werken.

- 4 Investeer in een goed eerste contact, gerichte doorverwijzing en continuïteit in het klantcontact.

Verspilling treedt op als mensen van het kastje naar de muur worden gestuurd en als meer hulpverleners, organisaties dan nodig zich ermee moeten bemoeien.

- 5 Investeer in voldoende capaciteit en kwaliteit. In een aantal gevallen kan dit ook betekenen dat een zekere mate van overcapaciteit wordt aangehouden. Dit is maatschappelijk en financieel rendabel wanneer tijdige hulp essentieel is en voorkomt dat problemen verergeren waardoor extra inzet en kosten nodig zijn.

Verspilling treedt op als problemen als gevolg van wachtlijsten escaleren en dure zorg moet worden ingekocht om bijvoorbeeld richting de media te laten zien dat de gemeente het vraagstuk serieus neemt.